Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Politica de tineret în Balcanii de Vest, ca parte a Agendei de inovare pentru Balcanii de Vest”

(aviz din proprie inițiativă)

(2022/C 443/06)

Raportor: **Ionuț SIBIAN**

Coraportor: **Andrej ZORKO**

Decizia Adunării Plenare	20.1.2022
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură
	Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru relații externe
Data adoptării în secțiune	9.6.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	13.7.2022
Sesiunea plenară nr.	571
Rezultatul votului	
(voturi pentru/ voturi împotrivă/abțineri)	165/2/1

1. **Concluzii și recomandări**

1.1. Recunoscând progresele înregistrate în dezvoltarea unor cadre solide pentru politica de tineret, Comitetul Economic și Social European (CESE) invită guvernele țărilor partenere din Balcanii de Vest să investească în continuare în politici de tineret bazate pe dovezi și capabile să abordeze provocările referitoare la dezvoltarea tineretului. Pentru a asigura o dezvoltare durabilă de succes în comunitățile locale, CESE consideră că este esențial ca dezvoltarea instituțională și elaborarea de programe și de politici să aibă la bază punctele de vedere ale tinerilor privind dezvoltarea umană. În plus, CESE este convins că alocările bugetare suficiente și transparente pentru dezvoltarea politicii de tineret reprezintă un element indispensabil pentru facilitarea unor schimbări pozitive și îmbunătățirea situației tinerilor.

1.2. CESE invită guvernele naționale din Balcanii de Vest să ia drept reper documentele esențiale ale Uniunii Europene (UE) privind politica de tineret, să dezvolte în continuare politici naționale în domeniul tineretului și să le permită tinerilor să participe la procesul de concepere a politicilor.

1.3. CESE consideră că colectarea sistematică a unor date de înaltă calitate care integrează aspectele referitoare la tineret reprezintă o cerință prealabilă pentru elaborarea unor politici și a unor măsuri de sprijin bine fundamentate pentru tineri, mai ales pentru grupurile vulnerabile de tineri. În special, trebuie îmbunătățit semnificativ sistemul de colectare și de prelucrare a datelor legate de dimensiunea socială a participării tineretului ([1]).

1.4. În ceea ce privește abordarea luptei împotriva sărăciei și îmbunătățirea calității educației, CESE este de părere că este esențială implicarea partenerilor sociali și a organizațiilor societății civile (OSC) pentru a asigura o reformă mai amplă și a îmbunătăți drepturile sociale și perspectivele tinerilor. Partenerii sociali și alte OSC ar trebui să joace un rol mai important în dialogul pe tema reformelor sociale și economice. Sprijinul direct din partea UE ar trebui să garanteze că sunt luate în considerare opiniile partenerilor sociali și ale organizațiilor societății civile.

1.5. CESE solicită consolidarea programelor și a structurilor regionale ale UE, cu scopul de a ajunge la mai mulți tineri din Balcanii de Vest, oferindu-le acestora oportunități în materie de educație, mobilitate, voluntariat și angajare.

([1]) Indicele participării tineretului pentru 2020, Fundația Ana și Vlade Divac, p. 31.

1.6. CESE solicită să se pună mai mult accentul pe educația și formarea profesională, combinând sistemele de ucenicie cu învățarea academică la nivel secundar și terțiar. Comitetul consideră că trebuie îmbunătățită cooperarea strânsă dintre politica din domeniul educației și formării și comunitatea de afaceri și că accentul ar trebui pus mai mult pe competențe decât pe calificări.

1.7. CESE salută Planul economic și de investiții (PEI) pentru Balcanii de Vest, solicitând îmbunătățirea participării pe piața muncii, mai ales în cazul tineretului și al femeilor, al grupurilor defavorizate și al minorităților, în special al populației rome. Punerea în aplicare a PEI ar trebui să maximizeze beneficiile pentru tineri.

1.8. CESE solicită punerea în aplicare a Garanției pentru tineret în Balcanii de Vest, în urma recomandărilor Consiliului privind consolidarea Garanției pentru tineret ([2]).

1.9. Pentru a pune în aplicare o Garanție pentru tineret în Balcanii de Vest, CESE solicită creșterea capacităților serviciilor publice de ocupare a forței de muncă și a personalului acestora în țările din regiune.

1.10. CESE atrage atenția asupra importanței cooperării între diferiți parteneri pentru a aborda problema șomajului în rândul tinerilor. Ar trebui instituite parteneriate la toate nivelurile de guvernare, între furnizorii de servicii din cadrul Garanției pentru tineret și părțile interesate relevante, precum partenerii sociali, instituțiile de educație și formare, organizațiile de tineret și alte OSC.

1.11. CESE consideră că ar trebui să se acorde atenție și sprijin consolidării capacităților partenerilor sociali și dezvoltării dialogului social și a negocierii colective, pentru a atenua condițiile precare de muncă și a îmbunătăți calitatea locurilor de muncă. De asemenea, CESE solicită partenerilor sociali din Balcanii de Vest, la nivel național și sectorial, să implice activ tinerii în toate activitățile lor, inclusiv în negocierile colective.

1.12. Date fiind posibilitățile pe care le implică Anul European al Tineretului, proclamat în 2022, CESE are convingerea că abordarea provocărilor cu care se confruntă tinerii și apropierea Europei de tineri ar trebui să fie un demers care să nu se limiteze doar la tinerii ce trăiesc în UE, ci să se aplice și în cazul tinerilor din toate țările partenere din Balcanii de Vest.

1.13. CESE încurajează UE și partenerii noștri din Balcanii de Vest, în conformitate cu Strategia UE pentru tineret, să introducă un instrument de evaluare a impactului pentru tineret, așa-numitul test pentru tineret. Acest test pentru tineret ar asigura faptul că tinerii sunt luați în considerare în timpul proceselor de elaborare a politicilor, ar permite crearea unor politici mai bine orientate și identificarea oricăror măsuri de atenuare necesare pentru a evita impactul negativ asupra tinerilor.

1.14. CESE consideră că guvernele partenerilor din Balcanii de Vest trebuie să depună eforturi pentru stabilirea cooperării regionale ca prioritate în materie de politică. În procesul de sprijinire a acestei transformări și de promovare a cooperării regionale ca prioritate în materie de politică, UE ar trebui să sprijine Balcanii de Vest în vederea identificării principalelor domenii și modalități care ar putea stimula producerea unor schimbări pentru toți cetățenii din Balcanii de Vest, mai ales pentru tineri.

1.15. Concluziile Summitului cu Balcanii de Vest din 2021 de la Berlin, din cadrul Procesului de la Berlin ([3]), subliniază necesitatea consolidării organizațiilor și rețelelor pentru tineret. CESE invită Comisia Europeană să examineze în continuare modalități de sprijinire a structurilor de tineret relevante, precum consiliile naționale ale tinerilor și organizațiile-umbrelă ale tineretului din Balcanii de Vest, la nivel regional, permițând organizarea unui dialog regional în materie de politici de tineret.

([2]) Recomandarea Consiliului din 30 octombrie 2020 „O punte către locuri de muncă – consolidarea Garanției pentru tineret” și de înlocuire a Recomandării Consiliului din 22 aprilie 2013 privind înființarea unei garanții pentru tineret (JO C 372, 4.11.2020, p. 1).

([3]) Summitul UE-Balcanii de Vest din cadrul procesului de la Berlin, Summitul de la Berlin din 2021, concluzia președintelui.

1.16. CESE consideră că este nevoie de eforturi suplimentare pentru consolidarea educației și a reprezentării politice a tinerilor, atât prin politici generale, cât și prin structuri pentru tineret, precum consiliile naționale ale tinerilor sau consiliile locale. Prin urmare, CESE invită instituțiile UE să sprijine în continuare Balcanii de Vest în vederea îmbunătățirii participării tineretului.

1.17. CESE salută faptul că Agenda de inovare pentru Balcanii de Vest prevede acțiuni suplimentare pentru a sprijini implicarea țărilor din regiune în toate programele UE care vizează cercetarea, inovarea, educația, cultura, tineretul și sportul. Dată fiind corelația pozitivă dintre mobilitatea educațională sau în vederea formării și implicarea civică și politică a tinerilor, eforturile suplimentare în acest sens pot stimula participarea și implicarea tinerilor.

1.18. CESE reiterează importanța tineretului pentru viitorul Balcanilor de Vest și, prin urmare, importanța adoptării unor măsuri concrete pentru a transforma regiunea într-un loc care să ofere tinerilor perspective și oportunități pentru viitor, permițându-le să rămână și să prospere ([4]). Implicarea în timp util a tinerilor în conceperea și punerea în aplicare a schimbărilor sociale și politice este extrem de importantă.

2. **Introducere**

2.1. Potrivit Eurostat ([5]), numărul total al tinerilor din Balcanii de Vest este de aproximativ 3,6 milioane, adică aproximativ 21 % din populația totală. Kosovo (*) are cel mai ridicat procent de tineri în populația totală (26,29 %), fiind urmat de Albania (23,4 %), Bosnia și Herțegovina (20,37 %) și Macedonia de Nord (20,32 %), Muntenegru (19,49 %) și Serbia (16,8 %). Raportul dintre bărbați și femei în rândul tinerilor este similar în toate țările partenere din Balcanii de Vest, populația tânără masculină fiind ceva mai numeroasă – în Balcanii de Vest, din totalul tinerilor, 51,16 % sunt bărbați, iar 48,84 % sunt femei ([6]).

2.2. Partenerii din Balcanii de Vest au înregistrat progrese considerabile în ceea ce privește stabilirea și consolidarea propriului cadru de politici de tineret, adoptând legi, strategii și planuri de acțiune relevante. Totuși, încă nu a fost dezvoltat un sistem complet funcțional pentru tineret, care să asigure capacitarea eficace, implicarea și participarea tinerilor la procesul decizional. Există o serie de puncte slabe, de la aspecte politice de ordin mai general și lipsa dorinței de a acorda prioritate tineretului ca politică interinstituțională și intersectorială, până la tipuri foarte specifice de dificultăți în ceea ce privește monitorizarea și evaluarea sistematică a elaborării și punerii în aplicare a politicii de tineret și colectarea și publicarea datelor ([7]).

2.3. Pentru a promova bunăstarea tineretului, ar trebui acordată atenție și respectării drepturilor copiilor. Acțiunile sustenabile în materie de politică în acest sens stimulează bunăstarea copiilor și sprijină în continuare o tranziție de calitate către adolescență și începutul vârstei adulte.

3. **Dezvoltarea capitalului uman**

3.1. Nivelul și relevanța educației sunt esențiale pentru perspectivele tinerilor de a-și găsi un loc de muncă, pentru dezvoltarea carierei și pentru incluziunea socială în regiune. Cu toate acestea, sistemele de educație încă prezintă lacune în ceea ce privește satisfacerea nevoilor tuturor elevilor și dotarea tinerilor absolvenți cu competențe relevante. Insuficiența sau ineficiența legăturilor cu alte componente de politică, precum ocuparea forței de muncă, economia, serviciile sociale și protecția socială, fac ca mulți copii și tineri să fie expuși riscului de abandon școlar timpuriu, de excluziune socială și de sărăcie ([8]).

([4]) Declarația finală din cadrul celui de-al 8-lea Forum al Societății Civile din Balcanii de Vest.

([5]) Date de bază privind Balcanii de Vest și Turcia, fișă informativă, ediția 2022.

(*) Această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU 1244 și cu Avizul Curții Internaționale de Justiție privind declarația de independență a Kosovo.

([6]) Consiliul de Cooperare Regională, *Mapping of Youth Policies and Identification of Existing Support and Gaps in Financing of Youth Actions in the Western Balkans – Comparative report* (Cartografierea politicilor de tineret și identificarea sprijinului existent și a lacunelor în finanțarea acțiunilor pentru tineret în Balcanii de Vest – Raport comparativ), ianuarie 2021, p. 4.

([7]) Consiliul de Cooperare Regională, *Mapping of Youth Policies and Identification of Existing Support and Gaps in Financing of Youth Actions in the Western Balkans – Comparative report* (Cartografierea politicilor de tineret și identificarea sprijinului existent și a lacunelor în finanțarea acțiunilor pentru tineret în Balcanii de Vest – Raport comparativ), ianuarie 2021, p. 4.

([8]) Fundația Europeană de Formare (ETF), *Unlocking youth potential in South Eastern Europe and Turkey: Skills development for labour market and social inclusion* (Deblocarea potențialului tineretului din sud-estul Europei și Turcia: dezvoltarea competențelor pentru piața muncii și incluziunea socială), 2020.

3.2. Pentru a clădi o economie dinamică, Balcanii de Vest trebuie să investească în cunoștințe și în dezvoltarea competențelor tineretului. Reformele sistemului de educație sunt esențiale pentru progresul eforturilor de dezvoltare ([9]). Balcanii de Vest trebuie încă să își îmbunătățească performanțele și să se asigure că tinerii dobândesc competențe de bază și, de asemenea, trebuie să-și reducă decalajul față de UE în ceea ce privește performanța.

3.3. Emigrația din Balcanii de Vest este o problemă care datează de mult – fiind la rândul ei consecința unor probleme economice, sociale și instituționale – și care amenință perspectivele de dezvoltare ale regiunii. Este probabil ca emigrarea să continue în cea mai mare parte a regiunii în viitorul apropiat, dar acest lucru nu ar trebui să împiedice adoptarea unor politici adecvate pentru a păstra tinerii în regiune. Oamenii aleg să plece din diverse motive, însă acestea țin deseori de dificultatea de a ajunge să beneficieze de o calitate ridicată a vieții pentru ei înșiși și pentru familiile lor, în cazul în care ar rămâne în regiune. Exodul creierelor reduce capitalul uman al regiunilor, necesar pentru creșterea economică, în timp ce infrastructura socială existentă nu reușește să îmbunătățească condițiile de trai ale celor care rămân. De asemenea, trebuie luate măsuri adecvate la nivel național pentru ca „exodul creierelor” să se transforme într-o „mobilitate a creierelor”.

3.4. Plecarea oamenilor rămâne o preocupare importantă pentru majoritatea țărilor din Balcanii de Vest, întrucât afectează perspectivele economice, sociale și politice ale unei regiuni care încă se află în urma UE din punct de vedere economic. Numărul total al persoanelor care au părăsit regiunea este greu de precizat cu exactitate. Datele ([10]) arată că oamenii părăsesc în continuare regiunea. În perioada 2012-2018, în medie, 155 000 de persoane au plecat în fiecare an din regiune pentru a se stabili într-o țară membră a Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE); doar în 2018, acest număr a fost de 175 000 de persoane ([11]).

3.5. Pe lângă perspectivele economice mai bune din străinătate, studiile au evidențiat și rolul important pe care îl joacă instituțiile publice de calitate și fiabile, ca factor al motivației de a emigra. O analiză a FMI ([12]) (2016) a arătat că, deși toate tipurile de migranți caută oportunități economice mai bune în străinătate, și persoanele cu un nivel mai ridicat al competențelor sunt motivate să se mute, din cauza caracteristicilor instituțiilor din țările de origine (corupția și nepotismul pentru obținerea unui loc de muncă), iar persoanele cu un nivel mai scăzut al competențelor sunt, de asemenea, atrase de sistemele de prestații sociale mai fiabile și mai extinse din străinătate ([13]). Nivelul ridicat al corupției din regiune este un factor determinant esențial al deciziei de a emigra, impactul său fiind exacerbat de faptul că 63 % dintre persoanele din regiune nu au încredere în sistemul judiciar sau legislativ ([14]).

3.6. Tinerii din regiune manifestă o dorință puternică de a se muta în străinătate pentru a avea oportunități mai bune, ceea ce explică procentul extrem de ridicat al tinerilor în cifrele totale ale emigrației. De exemplu, în Bosnia și Herțegovina, Macedonia de Nord și Albania, peste 50 % din tineri doresc să locuiască și să muncească în străinătate pentru o perioadă mai mare de 20 de ani, ceea ce indică o pierdere potențial semnificativă pe termen lung pentru viitorul demografic și economic al regiunii ([15]). Nivelul ridicat al migrației tinerilor din Balcanii de Vest este determinat, în special, de imposibilitatea tinerilor de a avea acces la o educație de calitate (și de oportunitățile economice limitate după obținerea unei diplome), astfel încât mulți se văd obligați să caute oportunități educaționale în străinătate. În 2018, 6 % din studenții de vârstă universitară din regiune își efectuau studiile într-o țară străină (media la nivelul UE este de 3 %).

([9]) Rezultatele Programului pentru evaluarea internațională a elevilor (PISA) al OCDE pentru 2018 indică un nivel ridicat al rezultatelor slabe la învățătură (elevi care nu reușesc să ajungă la nivelul 2 pe scara PISA la citire, matematică și științe) în ceea ce privește competențele-cheie în aproape toate țările din Balcanii de Vest.

([10]) Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei: *Social Infrastructure in the Western Balkans – Increasing the region's economic resilience, enhancing human capital and counteracting the effects of brain drain* (Infrastructura socială în Balcanii de Vest – Sporirea rezilienței economice a regiunii, îmbunătățirea capitalului uman și combaterea efectelor exodului creierelor), noiembrie 2021.

([11]) Exactitatea cifrelor privind migrația pentru regiunea Balcanilor de Vest este afectată de diferite probleme care îngreunează posibilitatea de a efectua comparații cuprinzătoare între țări.

([12]) *Emigration and Its Economic Impact on Eastern Europe* (Emigrarea și impactul său economic asupra Europei de Est), 2016.

([13]) În Balcanii de Vest, adesea prestațiile sociale au o acoperire fragmentară, iar plata lor se face cu întârziere.

([14]) Consiliul de Cooperare Regională, Barometrul Balcanilor: sondaj de opinie publică 2020.

([15]) Lavric, Tomanovic, Jusic, FES *Youth Study Southeast Europe 2018/2019* (Studiu al FES privind tineretul din sud-estul Europei).

3.7. Infrastructura socială din Balcanii de Vest nu sprijină suficient capacitatea regiunii de a-și dezvolta și a-și menține o bază solidă de capital uman, în special în contextul pierderii de capital uman prin exodul creierelor. Sectoarele educației din majoritatea țărilor se confruntă cu deficite de finanțare și resurse, care conduc la un acces și la rezultate sub nivelul optim în ceea ce privește educația. La rândul lor, rezultatele insuficiente în ceea ce privește educația nu asigură competențele necesare de care au nevoie generațiile viitoare pentru a satisface cerințele întreprinderilor existente și pentru a contribui la dezvoltarea unora noi.

3.8. Maximizarea valorii capitalului uman este esențială pentru creșterea competitivității și pentru abordarea șomajului. Forța de muncă din zilele noastre trebuie să fie dotată cu o gamă vastă de competențe transferabile, cu capacitatea de a se adapta și cu o atitudine antreprenorială, asigurându-i-se, în același timp, o protecție socială adecvată.

3.9. Sistemele și programele de învățământ actuale trebuie să reformeze și să consolideze capacitatea de inserție profesională a generațiilor mai tinere, promovând educația și formarea profesională (EFP), educația digitală și disciplinele legate de antreprenoriat.

3.10. Ar trebui încurajate și promovate capacitățile antreprenoriale ale tinerilor. Responsabilii de elaborarea politicilor trebuie să asigure un mediu favorabil pentru ca tinerii să-și înceapă propria afacere și să devină antreprenori și trebuie să sprijine și să ofere un acces mai ușor la finanțare pentru întreprinderile nou-înființate.

3.11. În lumea de astăzi, care se dezvoltă extrem de rapid, combaterea schimbărilor climatice, noile modele de afaceri, capacitatea de cercetare și inovare și dezvoltarea de noi soluții tehnologice pentru tranziția verde sunt esențiale. În acest scop, este important să crească numărul de tineri, mai ales de tinere, cu capacități STIM (științe, tehnologie, inginerie și matematică) și cu competențe digitale.

3.12. Tranziția verde transformă locurile de muncă existente, distrugându-le pe unele dintre ele și creând noi locuri de muncă ce necesită noi competențe verzi și digitale. Sistemul de educație și formare trebuie să se adapteze la cererea tot mai mare de noi competențe. Programele de educație și formare ar trebui să se alinieze la nevoile profesionale în schimbare și la dubla tranziție verde/digitală.

4. **Provocări pentru ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor din Balcanii de Vest**

4.1. Principalele provocări cu care se confruntă politica privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor în regiune se referă la: coordonarea părților interesate la diferite niveluri de guvernare și în diferite domenii de politică (ocuparea forței de muncă, educație, locuințe și servicii de sănătate); deficiențe în ceea ce privește calitatea sistemelor educaționale și lacune în predarea competențelor cerute pe piața muncii; ineficiențe în procesul de căutare a locurilor de muncă, care duc la neconcordanțe de competențe și la perioade lungi de tranziție de la școală și universitate la viața profesională; predominanța locurilor de muncă precare în unele economii; penuria de locuri de muncă disponibile pentru tineri; insuficiența structurilor de îngrijire a copiilor pentru a sprijini întoarcerea la muncă a femeilor, precum și caracterul informal accentuat.

4.2. Tinerii din Balcanii de Vest au o poziție nefavorabilă pe piața muncii din regiune. În 2020, rata de ocupare a forței de muncă în rândul tinerilor pentru grupa de vârstă 15-24 de ani era mai mică de 27 % în întreaga regiune a Balcanilor de Vest, în timp ce rata șomajului pentru aceeași grupă de vârstă era mai mare de 26 % (față de doar 16,8 % în UE-27 pentru grupa de vârstă 15-24 de ani), ajungând aproape la 50 % în Kosovo ([16]).

4.3. Proporția tinerilor care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare pentru grupa de vârstă 15-24 de ani este, în medie, de 23,7 % în Balcanii de Vest, variind de la 15,9 % în Serbia până la 37,4 % în Kosovo, comparativ cu numai 11,1 % în UE pentru grupa de vârstă 15-24 de ani ([17]).

4.4. Șomajul pe termen lung afectează aproape două treimi din tinerii șomeri din Macedonia de Nord, Bosnia și Herțegovina și Kosovo și două treimi din tinerele șomere din Muntenegru.

([16]) Consiliul de Cooperare Regională, *Study on Youth Employment in the Western Balkans* 2021 (Studiu privind șomajul în rândul tinerilor în Balcanii de Vest).

([17]) Consiliul de Cooperare Regională, *Study on Youth Employment in the Western Balkans* 2021 (Studiu privind șomajul în rândul tinerilor în Balcanii de Vest).

4.5. Rata de participare a tinerilor pe piața muncii (rata de activitate) este, de asemenea, mai mică decât în UE și se înregistrează o disparitate de gen mai amplă în ceea ce privește participarea pe piața muncii, reflectând parțial un deficit de structuri de îngrijire a copiilor pentru tinerele mame care doresc să muncească. De asemenea, disparitatea de gen se reflectă în rata de ocupare a tinerelor, care este mai mică decât rata de ocupare a bărbaților tineri peste tot în regiune. În țările în care rata șomajului în rândul tinerilor este cea mai mare (Bosnia și Herțegovina, Kosovo, Macedonia de Nord, Serbia), rata șomajului în rândul femeilor tinere o depășește pe cea a bărbaților tineri. În Albania și Muntenegru, dimpotrivă, rata șomajului în rândul femeilor tinere este mai mică decât cea a bărbaților, la fel ca în UE.

4.6. Tinerii se confruntă cu o poziție precară pe piețele muncii. Tinerii din toate economiile din regiune prezintă o rată mai ridicată a contractelor temporare decât în UE, mai ales în Kosovo și în Muntenegru, unde peste trei sferturi dintre tinerii angajați au un astfel de contract, în timp ce în Serbia acest lucru este valabil pentru peste jumătate dintre tinerii angajați. Ocuparea precară de acest gen poate avea efecte negative asupra bunăstării individuale și a productivității economiilor.

4.7. Abordarea nevoilor populației tinere ar trebui să devină o prioritate, nu în ultimul rând având în vedere numărul ridicat de persoane care nu sunt încadrate profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare. Trebuie evidențiată necesitatea unor măsuri bazate pe exemplul Garanției pentru tineret a UE, mai ales în perioadele de criză. Acestea vor fi de ajutor pentru a li se oferi tinerilor locuri de muncă, formare continuă, o ucenicie sau un stagiu de practică, oferindu-se astfel și soluții și perspective pentru tineri și contribuind la abordarea exodului creierelor.

5. **Tinerii din Balcanii de Vest ca forță importantă a cooperării regionale și a promovării integrării europene**

5.1. Prosperitatea și convergența cu UE ar trebui să se bazeze pe principiile incluziunii, încrederii și cooperării. CESE subliniază că, prin continuarea reformelor impulsionate de UE și prin punerea în aplicare a planurilor de investiții, guvernele din Balcanii de Vest s-au angajat să respecte valorile europene fundamentale ale democrației, statului de drept și drepturilor fundamentale, precum și cea a reconcilierii ([18]).

5.2. CESE este de acord că cooperarea regională în Balcanii de Vest este esențială pentru procesul de extindere și ar trebui consolidată în continuare pentru a stimula transformarea. O perspectivă credibilă de aderare este principalul stimulent și motor al transformării în regiune. Ea este un instrument-cheie pentru promovarea democrației, a statului de drept și a respectului față de drepturile fundamentale, care sunt, de asemenea, principalele motoare ale integrării economice și ancora esențială pentru încurajarea reconcilierii și stabilității regionale ([19]).

5.3. CESE recunoaște că în ultimii ani au fost lansate mai multe inițiative europene și regionale esențiale, mai ales pentru regiunea Balcanilor de Vest, pentru a o apropia de UE, dar și pentru a consolida cooperarea între tineri. UE rămâne principalul partener strategic al regiunii, oferind fonduri și sprijin prin diferite programe (IPA, Erasmus+ etc.). În plus, valorificând exemplul de succes al Biroului franco-german pentru tineret, în 2016 a fost lansat Biroul de Cooperare Regională pentru Tineret (RYCO), cu scopul de a promova spiritul de reconciliere și cooperare între tinerii din regiune prin programe de schimb destinate tinerilor.

5.4. RYCO joacă un rol important în îmbunătățirea cooperării și reconcilierii între tinerii din Balcanii de Vest. Sprijinul acordat de UE pentru optimizarea cooperării regionale în domeniul tineretului, ca element esențial pentru obținerea păcii și a stabilității în regiune, a fost vital. Rolul tinerilor în promovarea perspectivelor regiunii nu ar trebui consolidat doar prin eforturile RYCO.

5.5. Capitala europeană a tineretului este un titlu acordat de Forumul European de Tineret. Această măsură este menită să îi capaciteze pe tineri, să le stimuleze participarea și să consolideze identitatea europeană în orașe. În 2022, capitala europeană a tineretului este Tirana. Operând sub sloganul „Activarea tineretului”, principalul scop al titlului este să încurajeze participarea activă, punând accentul pe nevoile tinerilor, astăzi și mâine. Programul conține activități menite să promoveze voluntariatul, să capaciteze organizațiile de tineret și să creeze rețele și sinergii între tinerii din întreaga Europă.

([18]) REX/184 – Declarația finală din cadrul celui de-al 8-lea Forum al Societății Civile din Balcanii de Vest, p. 3.
([19]) JO C 220, 9.6.2021, p. 88.

5.6. O cooperare mai solidă și activitățile de învățare reciprocă organizate împreună de instituțiile UE și de părțile interesate în ceea ce privește politica de tineret din Balcanii de Vest ar trebui să sprijine mai mult punerea în aplicare cu succes a Agendei de inovare pentru Balcanii de Vest.

5.7. Eforturile depuse pentru implicarea Balcanilor de Vest în programele pentru tineret ale UE ar trebui să fie coordonate cu programele actuale oferite de RYCO. CESE invită Comisia Europeană să sprijine Balcanii de Vest pentru găsirea unor modalități de instituire a unor noi scheme de mobilitate intraregională.

6. **Amplificarea vocii tinerilor din Balcanii de Vest**

6.1. Agenda politică a UE în ceea ce privește Agenda de inovare pentru Balcanii de Vest este menită să faciliteze elaborarea de politici bazate pe date concrete ([20]). Existența unor statistici fiabile și transparente este o cerință majoră a UE pentru toate țările aflate în faza de preaderare ([21]).

6.2. Strategia UE pentru tineret pentru perioada 2019-2027 își propune să încurajeze și să promoveze participarea democratică incluzivă a tuturor tinerilor în procesele democratice și în societate, pentru a-i implica în mod activ, pentru a sprijini reprezentarea tineretului la nivel local, regional și național și pentru a explora și a promova utilizarea unor forme inovatoare și alternative de participare democratică, precum instrumentele democrației digitale ([22]).

6.3. Dialogul UE cu tinerii este un mecanism de dialog consacrat între tineri și responsabilii de elaborarea politicilor. CESE salută propunerile Comisiei de a valorifica acest mecanism și de a-l introduce în cadrul de cooperare regională pentru Balcanii de Vest, asigurându-se că opiniile și nevoile tinerilor și ale organizațiilor de tineret sunt luate în considerare atunci când se definesc prioritățile în ceea ce privește politica de tineret. În plus, procesele și mecanismele participative existente în Balcanii de Vest, în care sunt implicați tinerii, ar trebui încurajate și promovate.

6.4. Potrivit indicelui participării tineretului ([23]), tinerii din Balcanii de Vest încă sunt subreprezentați semnificativ în viața politică. Date recente arată că marea majoritate (78 %) consideră că tinerii ar trebui să aibă de spus un cuvânt mai important în politică ([24]).

6.5. CESE sprijină cu convingere implicarea tinerilor în procesele decizionale pe teme care îi afectează. Pe lângă participarea individuală, rolul organizațiilor de tineret este esențial pentru promovarea poziției tinerilor în diferitele domenii ale vieții politice, economice și sociale. Prin urmare, astfel cum se subliniază în Regulamentul privind IPA III și în metodologia de extindere, este necesar să se ia act de importanța finanțării și a sprijinului acordat organizațiilor societății civile pentru a răspunde nevoilor tinerilor.

6.6. Statutul socioeconomic și nivelul de instruire sunt considerați factori predictivi importanți pentru înclinația persoanelor de a vota sau de a participa la alte tipuri de implicare politică. Analiza statistică la nivel regional creează o imagine consecventă a inegalităților socioeconomice inerente în ce privește implicarea tinerilor în regiunea Balcanilor de Vest ([25]).

Bruxelles, 13 iulie 2022.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

([20]) Agenda pentru Balcanii de Vest privind inovarea, cercetarea, educația, cultura, tineretul și sportul.
([21]) Comisia Europeană – capitole din acquis/capitole de negociere.
([22]) Implicarea, conectarea și responsabilizarea tinerilor: o nouă strategie a UE pentru tineret, [COM(2018) 269 final].
([23]) Indicele participării tineretului pentru 2020, Fundația Ana și Vlade Divac.
([24]) FES (2019), Jusic, *Political alienation of a precarious generation* (Alienarea politică a unei generații precare), p. 5.
([25]) FES (2019), Jusic, *Political alienation of a precarious generation* (Alienarea politică a unei generații precare), p. 5.